
BIBLIOTECA/LIBRARYdoi: 10.1344/Svmma2020.16.7

Aquesta secció recull la producció científica de l'Institut de Recerca en Cultures Medievales pel què fa a la publicació de llibres i a la presentació de tesis doctorals.

§ PUBLICACIONS

RIERA MELIS, Antoni, 2019. “Un Regne dins en la Mar”, *Estudis sobre l'economia, la societat i la fiscalitat de Mallorca a la Baixa Edat Mitjana*, Lleida, Pagès Editors.

Resum

Jaume I, a la seva crònica, dona gràcies a Déu per haver-li concedit conquerir un “regne dins en la mar”. El llibre reuneix sis textos d'Antoni Riera Melis sobre l'economia, la societat i la fiscalitat d'aquest regne medieval durant la Baixa Edat Mitjana. S'hi analitzen les exempcions d'impostos comercials obtingudes, durant el segon terç del segle XIII pels mercaders mallorquins en els territoris continentals del Corona d'Aragó, cosa que permet identificar els itineraris dels seus periples comercials. Conté així mateix una transcripció i una anàlisi acurada de la “Llicència per a barques de 1284, que reflecteix el moviment de vaixells al port de la capital durant el primer quadrimestre de 1284, orientat sobretot cap al Magrib. S'hi estudien també les polítiques públiques endegades per Jaume II de Mallorca per tal d'impulsar el creixement econòmic a les Illes entre 1298 i 1311, basades en la reestructuració urbanística i agrària de la zona rural, el desvetllament de la manufactura drapera i la creació d'un sistema monetari propi. El rei també va intentar aleshores assimilar fiscalment els mercaders catalans a la resta dels estrangers; la iniciativa es va tancar amb un fracàs rotund, davant la guerra de cors empresa pels afectats contra els vaixells i mercaders insulars. La integració del regne autònom de Mallorca en el context internacional de la primera meitat del segle XIV també hi es examina amb cura. El llibre es tanca amb un llarg assaig sobre l'estatut social, fiscal i religiós dels jueus a les Illes durant el Regne Autònom.

Paraules clau: Agricultura, manufactura, comerç, moneda, crèdit, aranzels duaners, guerra de cors, vaixells, urbanisme, jueus, segregació

Abstract

James I, in his chronicle, thanks God for grating him to conquer “a kingdom in the sea”. The book gathers six texts on economy, society, and taxation of this medieval kingdom in the Late Middle Ages. The exemptions of commercial taxes obtained by the Majorcan merchants in the continental territories of the Crown of Aragon are analyzed, which allows to map its commercial itineraries. It also contains a transcription and a careful analysis of the “Boat license of 1284”,

which reflects the movement of ships from the Balearic capital during the first quarter of 1284, focusing on Maghreb. It also studies the public policies launched by James II of Mallorca in order to promote economic growth in the islands, between 1298 and 1311. Such policies were based on structural changes in the urbanism and agriculture of the rural areas, the growth of the drapery industry and the creation of their own monetary system. The King also tried to assimilate the Catalans merchants to the rest of the foreigners in terms of commercial taxes; the initiative, however, was a failure, due to the war of hearts that followed to these measures. The integration of the autonomous kingdom of Mallorca in the international context of the first half of the fourteenth century is also carefully examined. The book closes with a lengthy essay on the social, fiscal, and religious status of the Jews in the Islands during the Autonomous Kingdom.

Keywords: Agriculture, manufacturing, trade, currency, credit, custom tariffs, war of heart, ships, town planning, Jews, segregation

VIDAL FRANQUET, Jacobo, 2020. *Gènesi i agonies de la catedral de Tortosa / Genesis and Agonies of Tortosa Cathedral*, Barcelona, Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona – Publicacions de la URV

Resum

La catedral de Tortosa, emblema d'un dels bisbats més poderosos de la Corona d'Aragó, es va alçar en un nucli urbà dinàmic i influent d'un país que s'expandia per la Mediterrània. Aquesta obra presenta una síntesi analítica dels factors històrics, geogràfics i culturals que van fer possible la creació d'un edifici de primera magnitud, alhora que ofereix una aproximació crítica al seu llarg procés de restauració, que ha modificat tant l'església gòtica com el seu entorn.

Paraules clau: Arquitectura gòtica, art gòtic, conservació del patrimoni, Corona d'Aragó, història de la Construcció

Abstract

The Cathedral of Tortosa, emblem of one of the most powerful bishoprics of the Crown of Aragon, was built by an influential and dynamic city in a nation that was expanding around the Mediterranean Sea. This book presents an analytical synthesis of the historical, geographical, and cultural factors that enabled the creation of a first-rate work of architecture. In addition, it voices criticism of its lengthy restoration process, which modified both this gothic church as well as its urban surroundings.

Keywords: Gothic Architecture, Gothic Art, Cultural Heritage, Crown of Aragon, History of Construction

URL: <http://www.publicacions.ub.edu/ficha.aspx?cod=11664>

§ TESIS DOCTORALS

Autor: Pol Junyent Molins (IMF-CSIC)

Títol: Política naval, estructura i logística de la marina de guerra a la Corona d'Aragó. Les armades d'Alfons el Magnànim contra el regne de Tunis (1430-1435).

Directora: Roser Salicrú i Lluch (IMF-CSIC)

Data de lectura: 3 de juliol de 2020

Resum

L'objectiu d'aquesta tesi doctoral és el d'analitzar l'armada reial que Alfons el Magnànim va organitzar entre els anys 1430 i 1435 contra el regne de Tunis. La tesi s'estructura en quatre parts. La primera part presenta l'estudi del marc historiogràfic desenvolupat en tres gran apartats: la guerra a l'Edat Mitjana; la Mediterrània, el poder naval i la navegació; la gent de mar, els acords i les tripulacions. S'ha fet una descripció detallada de les fonts arxivístiques analitzades. A la segona part s'ha fet una reconstrucció dels fets politicomilitars d'Alfons el Magnànim. La tercera i quarta parts ofereixen el bloc més analític i s'han desenvolupat a través de tres grans eixos. En primer lloc, s'han analitzat els òrgans de direcció de les flotes reials i examinat les formes i l'estructura del finançament. També s'ha estudiat la construcció naval i la logística del proveïment de la flota. Igualment, s'ha resseguit l'espionatge i l'assistència. Finalment, s'estudia el conjunt humà que va embarcar-se en la flota reial de l'any 1432 i s'ha establert una anàlisi comparativa de les tripulacions de les embarcacions documentades de la flota de 1432.

Paraules clau: Mediterrània medieval, història naval, Corona d'Aragó, Baixa Edat Mitjana, construcció naval, tripulacions, història social de la guerra.

Abstract

The main objective of this PhD dissertation is to analyse the royal fleet of Alfonso the Magnanimous mustered between 1430 and 1435 against the Kingdom of Tunis. This research is divided into four distinct sections. Firstly, the analysis of the historiographical trends is divided into three main criteria: the study of war in the Middle Ages; the Medieval Mediterranean, the naval power, the dockyards and the navigation; the seafarers, the recruitment system and the crews. In addition, a detailed description of the analysed sources for this research has been made. The second section shows the historical framework between 1323 and 1434. In addition, the third and fourth sections provide the most analytical part of this research. This analysis is developed throughout eight interrelated subdivisions: the management of the fleet, the funding system, the administrative process of raising a fleet and the shipping system resources. Finally, an analysis is developed regarding the army, the recruitment system, the men-at-arms and the crews.

Keywords: Medieval Mediterranean, Naval History, Naval Warfare, Shipbuilding, Medieval Crown of Aragon, Late Middle Ages.

Autor: Martina Del Popolo

Títol: Il patrimonio reginale di Isabella di Castiglia. Le signorie urbane di Sicilia e Catalogna (1470-1504)

Directors: Daniel Piñol Alabart (UB), Vittoria Fiorelli (Università della Repubblica di San Marino)

Data de lectura: 13 d'octubre de 2020

Resum

La tesi reconstrueix els senyories urbans de Sicília i Catalunya que van ser concedits en 1470 a Isabel de Castella com a reina consort d'Aragó, és a dir, Siracusa, Lentini, Francavilla, Mineo, Vizzini, San Filippo, Tàrrega, Vilagrassa i Sabadell. Aquest patrimoni era una base de poder molt important per corroborar el seu estatus, retribuir els seus oficials i augmentar el prestigi del seu *entourage*. La recerca analitza l'administració política i econòmica de la senyoria reginal, sobretot les prerrogatives que tenia la reina sobre aquesta jurisdicció i els drets mantinguts pel rei i els municipis. La tesi delinea les diferents formes en què s'ha implantat la classe d'oficials i les diverses estratègies de promoció social perseguides per les classes dirigents locals. Finalment, el volum presenta la transcripció dels privilegis oficials de donació i d'un registre conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ja que avui és l'únic procedent de la cancelleria pròpia de la reina.

Paraules clau: Reginalitat, reines-senyores territorials, patrimoni reginal, Corona d'Aragó, Regne de Sicília, Reis Catòlics, Isabel la Catòlica, arres reginals

Abstract

The thesis reconstructs the urban manor of Sicily and Catalonia granted in 1470 to Isabel de Castilla as queen consort of Aragon, that is Siracusa, Lentini, Francavilla, Mineo, Vizzini, San Filippo, Tàrrega, Vilagrassa and Sabadell. This patrimony was a very important base of power to corroborate her status, reward her officers and increase the prestige of her entourage. The research analyzes the political and economic administration of the reginal manor, especially the rights the queen had in her jurisdiction and those maintained by the king and the municipalities. The thesis outlines the ways in which the class of officers has been implemented and the different social promotion strategies pursued by the local ruling classes. Finally, the book presents the transcription of the official charters of donation and of a record kept in the Archives of the Crown of Aragon, since today it is the only one made in the queen's chancery.

Keywords: Queenship, Queens-Landlords, Queenly Wealth, Crown of Aragon, Kingdom of Sicily, Catholics Kings, Isabella the Catholic, Queenly Dowers

Autor: Joan Dalmases Paredes

Títol: Els trobadors del cor menjat: la simbologia del cor en la lírica de Guillem de Cabestany, el Châtelain de Coucy i Reinmar von Brennenberg

Director: Meritxell Simó (UB), Victor Millet

Data de lectura: 26 d'octubre de 2020

Resum

Aquesta tesi presenta i estructura els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi filològica del corpus líric dels tres grans trobadors que es relacionen amb el motiu literari del cor menjat en els àmbits occità, francès i alemany: Guillem de Cabestany (ca. 1165-ca. 1212), el Châtelain de Coucy (ca. 1167-1203) i Reinmar von Brennenberg († ca. 1276), amb la finalitat de connectar les seves composicions amb les dades biogràfiques que ens n'han pervingut i les diverses reelaboracions del relat llegendari que protagonitzen (*Vida, Le Roman du Châtelain de Coucy et de la dame de Fayel* i *Bremberger-Ballade*). El procediment, que posa especial atenció a les diferents accepcions metafòriques del cor en la lírica tractada, permet definir i contrastar els elements que caracteritzen la tradició trobadoresca i la diversificació de la llegenda en cada territori, i el procés segons el qual els poetes acaben esdevenint protagonistes de la llegenda del cor menjat, entrellaçant-se, així, realitat i ficció.

Paraules clau: Cor menjat, Guillem de Cabestany, Châtelain de Coucy, Reinmar von Brennenberg, trobadors, *trouvères*, *Minnesang*

Abstract

This dissertation presents and structures the results obtained from the philological analysis of the lyrical corpus of the three great troubadours that are related to the literary motif of the eaten heart in Occitan, French and German areas: Guillem de Cabestany (ca. 1165-ca. 1212), Châtelain de Coucy (ca. 1167-1203) and Reinmar von Brennenberg († ca. 1276), in order to connect their compositions with their preserved biographical data and the various reworkings of the legend they are involved with (*Vida, Le Roman du Châtelain de Coucy et de la dame de Fayel* and *Bremberger-Ballade*). This procedure, which pays special attention to the different metaphorical meanings of the heart in the analysed poetry, allows us to define and contrast the elements that characterize the troubadour tradition, the diversification of the legend in every territory and the process according to which the poets end up becoming protagonists of the legend of the eaten heart, thus intertwining reality and fiction.

Keywords: Eaten heart, Guillem de Cabestany, Châtelain de Coucy, Reinmar von Brennenberg, troubadours, *trouvères*, *Minnesang*

Autor: Laura Miquel Milian

Títol: La guerra civil catalana i la crisi financera de Barcelona durant el regnat de Joan II (1458-1479)

Directors: Pere Orti Gost (UdG), Pere Verdés Pijuan (IMF-CSIC)

Data de lectura: 30 d'octubre de 2020

Resum

El propòsit de la present tesi doctoral és estudiar les finances municipals de Barcelona durant el segle XV i observar fins a quin punt aquest indicador econòmic pot servir per establir l'impacte de l'anomenada "crisi baixmedieval" a la capital catalana. Concretament, partint de les diferents teories historiogràfiques que s'han ocupat de la qüestió, s'analitzen les repercussions de la guerra civil catalana de 1462-1472 en l'erari del municipi de Barcelona. Per fer-ho, s'ha volgut estudiar l'estat de la tresoreria de la ciutat al llarg del regnat de Joan II (1458-1479), amb l'objectiu d'observar-ne l'estat abans, durant i després del conflicte bèl·lic. El treball es divideix en tres parts principals. La primera, formada pels capítols 2 i 3, està dedicada a les institucions que, d'una manera o altra, influïren en la marxa de les finances urbanes: tant aquelles de tipus governamental com les responsables més immediates de la hisenda de la Ciutat Comtal. Aquest marc inicial permet entendre millor les dades exposades en les altres dues parts, els capítols 4 i 5, l'una centrada en els ingressos del tresorer municipal i l'altra en les seves despeses. La segona part, en què s'aborden els ingressos, s'ha dividit en els dos grans tipus de recursos amb què comptava Barcelona: els no financers, formats pels diferents impostos i rendes del Consell, i els financers, procedents del crèdit a curt i, sobretot, a llarg termini. Pel que fa a la tercera part, la de les despeses, s'han seguit paràmetres funcionals per classificar-les tipològicament en les següents categories: administració (salari, plets, ambaixades...), serveis (abastament, obres, host...), transferències (al rei i a la Diputació del General) i deute (fonamentalment, censal). Tot plegat contribueix a proporcionar una visió força completa de les finances municipals durant el regnat de Joan II i de les conseqüències nefastes que la guerra civil comportà. Així mateix, constitueix un bon indicador per valorar, més en general, la situació de Barcelona a la fi del conflicte, confirmant les tesis que consideren la contesa com un daltabaix per a l'economia de la ciutat.

Paraules clau: Barcelona, fiscalitat, deute públic, finances municipals, guerra civil catalana

Abstract

The intention of this PhD dissertation is to study the municipal finances of Barcelona in the fifteenth century and to see how far this economic indicator may serve to establish what kind of impact the so-called "late medieval crisis" had on the Catalan capital. Specifically, starting from the different historiographical theories that have looked at the question, the repercussions of the Catalan civil war (1462-1472) on the municipal exchequer of Barcelona are analysed. To do so, the aim has been to study the state of the city's treasury during the whole reign of King John II

(1458-1479), in order to observe what state it was in before, during, and after the war. The study is divided into three main parts. The first, chapters 2 and 3, is devoted to the institutions that in one way or another influenced the development of the city's finances: those of a governmental nature and those most directly responsible for the city's treasury. This initial framework enables us to better understand the figures given in the following two parts, chapters 4 and 5, one focused on the revenue of the municipal treasurer and the other on his expenditure. The second part has been split into two groups, looking at the two main types of revenue that Barcelona had: the non-financial, made up of the council's different taxes and incomes, and the financial, from short-term and, above all, long-term loans. With regard to the third part, functional parameters have been followed in order to classify the expenditure typologically into the following categories: administration (salaries, lawsuits, embassies...), services (supplies, works, the army...), monetary transfers (to the king and to the Diputació del General) and debt (annuities, basically). All told it helps to provide quite a complete view of the municipal finances during the reign of King John II and of the disastrous consequences of the civil war. It is also a good indicator for assessing, more generally, the situation of Barcelona after the war, confirming the theses that consider the war to have been a major upheaval for the city's economy.

Keywords: Barcelona, fiscality, public debt, municipal finances, Catalan civil war

Autor: Victòria A. Burguera i Puigserver

Títol: *Els perills de la mar. Pirateria, captiveri i gestió del conflicte marítim a la Corona d'Aragó (1410-1458)*

Directores: Maria Barceló Crespí (Universitat de les Illes Balears), Roser Salicrú i Lluch (IMF-CSIC)

Data de lectura: 19 de novembre de 2020

Resum

La tesi delinea un quadre diversificat de la gestió dels perills de la mar, del conflicte marítim a la Corona d'Aragó entre 1410 i 1458. La recerca s'emprèn a partir del punt de vista de les tres principals ciutats marítimes de la Corona: Barcelona, València i Mallorca. El primer capítol reconstrueix els orígens de la relació entre diverses institucions i la guerra marítima: el paper del rei, a través del control dels armaments privats i de la seva pròpia flota; el de les ciutats marítimes i, successivament, el de la *Diputació* i el de les corporacions de mercaders. El segon capítol analitza les funcions i la composició de la flota reial i de les ciutadanes. El tercer versa sobre la guerra del cors privada: els seus objectius, la seva evolució durant diverses conjuntures polítiques i els seus resultats. Finalment, el quart està dedicat als mitjans de redempció lligats al binomi econòmic captura-rescat i al doble ús i rendibilitat de les captures humanes entre cristians i musulmans.

Paraules clau: Pirateria, captiveri, cors, conflicte marítim, Corona d'Aragó medieval

Abstract

This PhD dissertation offers a diversified picture of the management of maritime threats and conflicts in the Crown of Aragon between 1410 and 1458. The research undertakes the point of view of the three most important maritime cities of the Crown: Barcelona, Valencia and Majorca. The first chapter reconstructs the origins of the connections between different institutions and the maritime war. It analyses the role of the king in controlling privateers and his own fleet; the role of maritime cities, and, successively, that of the *Diputació* and merchant corporations. The second one analyzes the function and composition of the royal and cities' fleets. The third one deals with the privateering war and includes its objectives, its evolution through various political circumstances and its effects. Finally, the fourth part is dedicated to the ransoming means linked to the economic duality capture-rescue and to the double use and profitability of human captures between Christians and Muslims.

Keywords: Piracy, captivity, privateering, maritime conflict, Crown of Aragon

Autor: Miquel Àngel Fumanal Pagès

Títol: La pedra de Girona: l'esclat de l'escultura arquitectònica i cultural, 1300-1350

Director: Joan Domenge Mesquida (UB)

Data de lectura: 12/12/2020

Resum

A principis del segle XIV Girona es troba sota en un context sociopolític i artístic molt favorable a "l'expansió" econòmica, demogràfica i creativa. Des del 1300 i, segurament, fins a la pesta de 1348, el sector dels picapedrers és el grup professional més nombrós de la ciutat i, proporcionalment, amb les dades que coneixem avui, un dels més importants de la Corona d'Aragó, atès que sobrepasa els 180 noms diferents de picapedrers actius en la primera meitat de la centúria. En aquell moment, la producció d'escultura amb pedra nummulítica i la seva exportació fora de Girona viu un moment d'explosió sense precedents. La producció i l'exportació es produeix en dos camps paral·lels: l'escultura funerària i l'arquitectònica. Això és possible gràcies a, com a mínim, quatre factors determinants: la forta tradició a la ciutat en el treball amb calcària local; l'assumpció d'aquests materials petris per part de la cort, la nobles i la burgesia, emprat en grans projectes artístics; l'existència de lapicides especialitzats i capaços tècnicament de tallar elements prefabricats; i finalment, la disponibilitat d'una pedra amb molts matisos, colors i dureses, capaç de proveir conjunts harmònics, durables i policroms.

Paraules clau: Escultura gòtica, pedra calcària, picapedrer, nummulit, prefabricar, sepulcre

Abstract

In early 14th century 1300 Girona is influenced by a specific socio-political and artistic context, very favorable to “expansion” in economic, demographic and creative terms. From 1300, and surely until the plague of 1348, the stonemasons group is the largest professional group in the city and, proportionally, from known data, one of the most important in the ancient Crown of Aragon, surpassing the 180 differentiated names of active stonemasons in the first half of the century. At that time, the production of sculpture pieces with *nummulitic* stone and their export outside of Girona saw an unprecedented moment. Production and export are paralleled in two significant fields: funerary sculpture and architectural sculpture. This is due to the coincidence of at least four determining factors: strong tradition of the city in the work of local limestone; assumption of those stone materials by the royalty, nobility and bourgeoisie, in its promoted projects; existence of experienced quarry masters and technically capable of producing precast materials; and finally, the availability of a stone with many nuances, colors and hardness, capable of providing harmonic, durable and polychrome ensembles.

Keywords: Gothic sculpture, limestone, stonemason, nummulite, precast, tomb